

MALTA

**QORTI CIVILI
PRIM' AWLA**

**ONOR. IMHALLEF
GIANNINO CARUANA DEMAJO**

Seduta tat-2 ta' Mejju, 2006

Citazzjoni Numru. 1393/1993/1

**Teresa Monreal, mart Joseph, f'isimha proprju, u l-
istess Joseph Monreal f'ismu proprju u b'hala kap tal-
komunjoni ta' l-akkwisti u amministratur tal-beni
parafernali ta' martu**

Versus

**Piju Grech; u b'dikriet tas-7ta' Marzu 1994 ġew
kjamati in kawża d-Direttur Ġenerali tax-Xogħlijiet
Pubbliċi u l-Ministru ta' l-Ambjent**

Din is-sentenza hija dwar likwidazzjoni ta' danni wara illi, b'sentenza oħra mogħtija fis-16 ta' Novembru 2004, il-qorti kienet sabet illi l-konvenut u l-imsejjaħ fil-kawża jaħtu — fis-sehem ta' disgħin fil-mija (90%) l-konvenut u għaxra fil-mija (10%) l-imsejjaħ fil-kawża — għall-incident tat-triq li seħħ fis-17 ta' Diċembru 1991 u li fih korrew l-atturi u tilef ħajtu binhom.

Id-danni li jridu jiġu likwidati huma dawn:

1. *damnum emergens*;

2. *lucrum cessans* ta' l-attriċi Teresa Monreal;
3. *lucrum cessans* ta' l-attur Joseph Monreal; u
4. *lucrum cessans* bil-mewt tat-tifel.

Wara li stiednet lill-partijiet jagħmlu s-sottomissjonijiet tagħhom dwar il-likwidazzjoni, u qieset in-noti magħmula mill-atturi u l-imsejjaħ fil-kawża, il-qorti sejra issa tgħaddi biex tagħti din is-sentenza.

1. *Damnum emergens*

L-atturi qegħdin jitolbu elfejn, disa' mija u wieħed u għoxrin lira u wieħed u għoxrin ċenteżmu (Lm2,921.21) bħala *damnum emergens*. Għalkemm f'din iċ-ċifra hemm element ta' *lucrum cessans*, għax tiġbor fiha wkoll telf ta' paga, ma hijiex kontestata mill-parti l-oħra u l-qorti għalhekk sejra toqgħod fuqha.

Għalhekk tillikwida d-*damnum emergens* fis-somma ta' elfejn, disa' mija u wieħed u għoxrin lira u wieħed u għoxrin ċenteżmu (Lm2,921.21).

2. *Lucrum cessans* ta' l-attriċi Teresa Monreal

Bħala *lucrum cessans* ta' l-attriċi Tersesa Monreal, l-atturi qegħdin jippretendu disat elef, seba' mija u tnejn u sittin lira (Lm9,762), li waslu għalihom hekk:

- dħul fis-sena: tliet elef, tliet mija u tmenin lira (Lm3,380);
- *multiplier*: dsatax-il (19) sena;
- diżabilità: sittax fil-mija (16%);
- tnaqqis minħabba *lump sum payment*: ħamsa fil-mija (5%).

Hemm kontestazzjoni dwar kollox ħlief id-diżabilità.

Il-qorti hija tal-fehma illi dħul ta' tliet elef, tliet mija u tmenin lira (Lm3,380) fis-sena — ħamsa u sittin lira (Lm65) fil-ġimgħa — huwa raġonevoli fiċ-ċirkostanzi. *Multiplier* ta' dsatax-il (19) sena, meta tqis illi l-attriċi kellha erbgħa u erbgħin (44) sena meta korriet u meta tqis ukoll illi mara tad-dar ma tiqafx minn xogħolha meta tilħaq l-età tal-pensjoni, ukoll huwa raġonevoli.

Dwar it-tnaqqis talli l-attriċi tiegħu bil-quddiem id-dħul tal-ġejjieni, l-imsejjaħ fil-kawża qal illi ma kienx ħtija tiegħu illi l-kawża damet għaddejja. Dan jista' jkun minnu, iżda lanqas ma kien ħtija ta' l-atturi. Li hu minnu hu illi min kellu jagħmel tajjeb għad-danni baqa' jzomm f'idejh il-flus

li, f'dinja idejali, kienu jithallsu mill-ewwel lill-atturi, u għalhekk baqa' jgawdi flus illi fis-sewwa kienu ta' l-atturi. Meta tqis illi għa għaddew aktar minn erbatax-il (14) sena mill-incident, tnaqqis ta' ħamsa fil-mija (5%) huwa x'aktarx wisq milli ftit, u l-qorti ma tarax li għandha żżid it-tnaqqis. Għalhekk tillikwida l-*lucrum cessans* ta' l-attriċi Teresa Monreal fis-somma ta' disat elef, seba' mija u tnejn u sittin lira (Lm9,762).

3. *Lucrum cessans* ta' l-attur Joseph Monreal

Bħala *lucrum cessans* ta' l-attur Joseph Monreal, l-atturi qegħdin jippretendu sitt elef, ħames mija u ħamsa u erbgħin lira (Lm6,545), li waslu għalihom hekk:

- dħul fis-sena: sitt elef, tmien mija u disgħin lira (Lm6,890);
- *multiplier*: għoxrin (20) sena;
- diżabilità: ħamsa fil-mija (5%);
- tnaqqis minħabba *lump sum payment*: ħamsa fil-mija (5%).

Hawn ukoll hawn kontestazzjoni dwar kollox ħlief id-diżabilità.

Il-qorti hija tal-fehma illi dħul ta' sitt elef, tmien mija u disgħin lira (Lm6,890) huwa aktar konservattiv milli "pjuttost ġeneruż" kif qal l-imsejjaħ fil-kawża fin-nota tiegħu. *Multiplier* ta' għoxrin (20) sena, meta tqis illi l-attur kellu erbgħa u erbgħin (44) sena meta korra, ukoll huwa raġonevoli. Dwar it-tnaqqis ta' ħamsa fil-mija (5%) jgħoddu l-istess konsiderazzjonijiet li saru fil-każ ta' l-attriċi.

Il-qorti għalhekk tillikwida l-*lucrum cessans* ta' l-attur Joseph Monreal fis-somma ta' sitt elef, ħames mija u ħamsa u erbgħin lira (Lm6,545).

4. *Lucrum cessans* bil-mewt tat-tifel

Bħala *lucrum cessans* ta' l-attur Joseph Monreal, l-atturi qegħdin jippretendu erbgħa u sittin elf, tmien mija u tmienja u tletin lira (Lm64,838), li waslu għalihom hekk:

- dħul fis-sena: ħamest elef u mitejn lira (Lm5,200);
- *multiplier*: ħamsa u tletin (35) sena;
- diżabilità: mija fil-mija (100%);
- tnaqqis għal *dependency*: ħamsin fil-mija (50%);

- tnaqqis għal “konsum personali” ħamsa u għoxrin fil-mija (25%);
- tnaqqis minħabba *lump sum payment*. ħamsa fil-mija (5%).

Din il-likwidazzjoni wkoll hija kontestata.

Il-qorti hija tal-fehma illi dñul ta' ħamest elef u mitejn lira (Lm5,200) fis-sena, meta tqis *multiplier* ta' ħamsa u tletin (35) huwa konservattiv sal-punt kważi li jkun absurd. Madankollu, ladarba l-atturi huma sodisfatti b'daqshekk, il-qorti sejra toqgħod fuq din il-figura. Il-*multiplier* ta' ħamsa u tletin sena (35) ukoll, għalkemm tradizzjonalment huwa l-ogħla li jingħata, wasal il-waqt illi nqisuh mill-ġdid, fid-dawl tal-fatt illi l-kwalità tal-ħajja u tal-kura medika qegħdin dejjem jitjiebu, in-nies qegħdin igħixu aktar fit-tul, u l-età meta toħroġ bil-pensjoni x'aktarx illi tiżdied. Madankollu, il-qorti sejra taħdem fuq *multiplier* ta' ħamsa u tletin (35) sena ladarba l-atturi huma sodisfatti b'daqshekk.

Dwar it-tnaqqis minħabba *dependency* u “konsum personali”, għalkemm din il-qorti ma taqbel xejn li għandhom jingħataw — għax il-liġi tagħti lill-werrieta jedd *iure proprio* għal danni, “bħal fil-każ ta' inkapaċità totali għal dejjem”, skond l-istess disposizzjonijiet li jirregolaw il-likwidazzjoni tad-danni fil-każ ta' inkapaċità parzjali¹, u għalhekk mingħajr raġunijiet oħra ta' tnaqqis — madankollu, ladarba l-atturi jaqblu li għandhom jingħataw, il-qorti sejra tqishom ukoll, mingħajr iżda ma tilqa' s-suġġeriment tal-periti ġudizzjarji u ta' l-imsejjaħ fil-kawża li toħloq kapi oħra ta' tnaqqis.

Għalhekk tillikwida l-*lucrum cessans* minħabba l-mewt tat-tifel fis-somma ta' erbgħa u sittin elf, tmien mija u tmienja u tletin lira (Lm64,838).

B'kollox għalhekk id-danni jġu erbgħa u tmenin elf, sitta u sittin lira u wieħed u għoxrin ċenteżmu (Lm84,066.21).

Għal dawn ir-raġunijiet il-qorti taqta' l-kawża billi tillikwida d-danni li ġarrbu l-atturi fis-somma ta' erbgħa u tmenin elf, sitta u sittin lira u wieħed u għoxrin ċenteżmu (Lm84,066.21); tikkundanna lill-konvenut iħallas disgħin fil-mija (90%) tad-danni likwidati, flimkien ma' disgħin fil-mija (90%) ta' l-ispejjeż tal-kawża, u tikkundanna lill-imsejjaħ fil-kawża jħallas għaxra fil-mija (10%), kemm tad-

¹ Art. 1046 Kod. Civ.

Kopja Informali ta' Sentenza

danni likwidati kif ukoll ta' l-ispejjeż. Tikkundanna lill-konvenut u lill-imsejjaħ fil-kawża jħallsu wkoll l-imgħax mitlub fiċ-ċitazzjoni.

< Sentenza Finali >

-----TMIEM-----